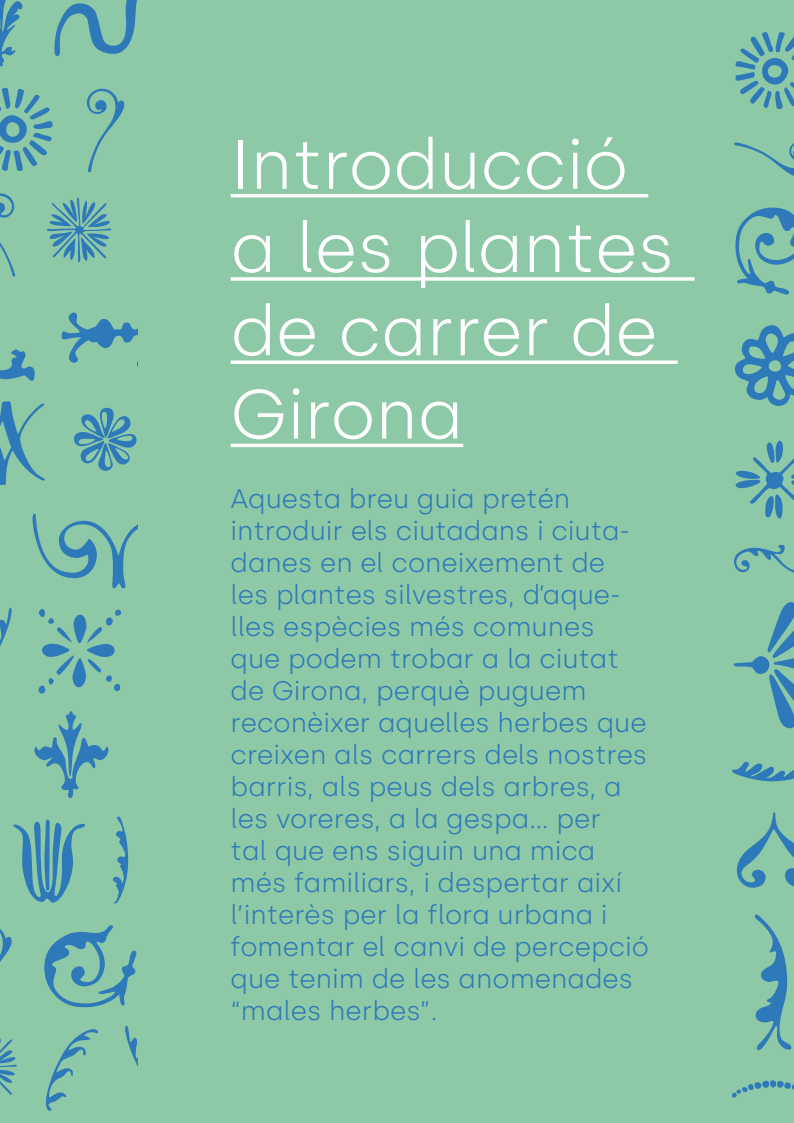

Herbes
silvestres
urbanes
de la
ciutat de
Girona

Introducció a les plantes de carrer de Girona

Aquesta breu guia pretén introduir els ciutadans i ciutadanes en el coneixement de les plantes silvestres, d'aquelles espècies més comunes que podem trobar a la ciutat de Girona, perquè puguem reconèixer aquelles herbes que creixen als carrers dels nostres barris, als peus dels arbres, a les voreres, a la gespa... per tal que ens siguin una mica més familiars, i despertar així l'interès per la flora urbana i fomentar el canvi de percepció que tenim de les anomenades "males herbes".

Llista de les plantes que podem trobar als carrers de Girona

1. Pixallits
(*Taraxacum officinale*)
2. Margaridoia perenne
(*Bellis perennis*)
3. Trèvol blanc
(*Trifolium repens*)
4. Ravenissa groga
(*Erucastrum nasturtiifolium*)
5. Sarronet de pastor
(*Capsella bursa-pastoris*)
6. Filamaria
(*Erodium malacoides*)
7. Calabruixa petita
(*Muscari neglectum*)

8. Parietària
(*Parietaria judaica*)
9. Verònica pèrsica
(*Veronica persica*)
10. Boixac de camp
(*Calendula arvensis*)
11. Herba d'orenetes
(*Chelidonium majus*)
12. Card marià
(*Silybum marianum*)
13. Amargot
(*Urospermum dalechampii*)
14. Malva major
(*Malva sylvestris*)
15. Porrassina
(*Asphodelus fistulosus*)
16. Flor robí
(*Lamium amplexicaule*)
17. Tàrrec comú
(*Salvia verbenaca*)
18. Conillets
(*Antirrhinum majus*)

1. Pixallits (*Taraxacum* *officinale*)

Noms comuns: dent de lleó, apagallums, pixacà, queixals de vedella.

Molt comunament anomenada també dent de lleó per l'aspecte dels marges de les fulles, a les ciutats és principalment una herba de gespa. El pixallits s'ha adaptat a gairebé totes les parts del món, gràcies també a la seva ràpida capacitat de regeneració. Algunes cultures l'aprofiten com a aliment i és molt apreciat com a planta medicinal.

Com a curiositat, aquesta planta té una peculiaritat i és que el fruit té forma de globus, i es considera que si algú pensa un desig i bufa aquest globus, se li complirà.

2. Margaridoia perenne (*Bellis* *perennis*)

Noms comuns: margarida, margaridoia, margarideta, margalideta (Balears) i pasqüeta (València).

La margaridoia perenne la trobem habitualment en les gespes i prats de la ciutat. Presenta el mateix costum que els gira-sols, i és que la flor de la planta va girant perquè el sol li toqui directament. Quan es fa de nit o plou, però, els pètals es tanquen. En l'època dels romans i l'edat mitjana, es feia servir el suc que desprenen les tiges quan les talles, ja que deien que tenia poders curatius i cicatritzants excepcionals. Se la relaciona amb l'amor ja des de la mitologia grega i romana, i si vols saber si una persona t'estima o no t'estima... prova d'anar traient-ne els pètals a veure què et surt.

3. Trèvol blanc

(*Trifolium*

repens)

Noms comuns: ferratge bord, forratge bord, tréfolà i trevolet de prat.

El trèvol blanc és capaç de créixer a tot arreu on hi hagi humitat, fins i tot a l'Himàlaia. Aquesta planta ha servit comunament d'aliment per a les vaques i les ovelles, ja que té moltes proteïnes. També d'aliment per a humans, i no ens hem quedat curts, ja que hem aprofitat totes les parts de la planta, ja sigui de forma seca, de forma tendra o cuinada.

Popularment es diu que les fulles amb quatre folíols donen bona fortuna, el "trèvol de quatre fulles", però es creu que només un de cada 5.000 trèvols té quatre fulles. Que tingueu sort!

4. Ravenissa

gropa

(*Erucastrum*

nasturtiifolium)

Noms comuns: citró, citró groc, herba groga, ravegalla, erviana.

La ravenissa groga és pròpia de la zona mediterrània. Tolera bé la sequedat, tot i que és freqüent a les vinyes i els oliverars, no pot ser considerada una herba clarament lligada als conreus, perquè també creix als codolars dels rius i altres llocs de sòl pedregós, sobre la terra remoguda dels arbres arrencats pel vent o la neu, etc. Les flors, agrupades en raïms terminals, tenen quatre pètals de color groc viu, i pot fer entre 20 i 80 cm d'altura.

5. Sarronet de pastor (*Capsella* *bursa-pastoris*)

Noms comuns: bosses de pastor, herba del carboner, herba del passerell, herba del pastoret, paiformatge o taleques de pastor.

El sarronet de pastor es considera una planta protocarnívora, això vol dir que quan està germinant i les llavors es mullen, secreten un líquid anomenat mucí, el qual atrau microorganismes, que quan beuen aquest líquid, moren intoxicats, d'aquesta manera les llavors tenen nutrients a l'hora de germinar. Ha conquerit tots els continents del món, ja que suporta molt bé el canvi de temperatura i pot créixer tranquil·lament amb molt poca aigua. A més, aquesta planta té com a característica que la tija és molt resistent, ja que els teixits són elàstics i durs, així que per molt que la trepitgem, continua fent la seva.

6. Filamaria (*Erodium* *malacoides*)

Noms comuns: agulleta, bec de cigonya, forquilles, rellotges.

La filamaria és una planta herbàcia reptant de 5 a 50 cm, molt ramificada amb pèls glandulosos, és molt freqüent als camps de conreu i erms de les garrigues. Les flors són d'un color rosa violaci en umbel·la. El nom del gènere *Erodium* procedeix del grec *erodios* que significa 'garsa', per la forma dels fruits, que semblen el bec d'una garsa. Aquesta planta, originària del sud-est asiàtic, està molt estesa per tota la regió mediterrània.

En alguns llocs aquesta planta és un remei hemostàtic, és a dir, per combatre les hemorràgies de la menstruació excessiva provocada per la matriu.

7. Calabruixa petita (*Muscari* *sp.*)

Noms comuns: all de bruixa, colobra, barralets, marcet, calabruixa de quaresma, capblau, collblau.

El nom Calabruixa petita inclou varies espècies difícils de distingir entre elles (*Muscari neglectum* o també *Muscari racemosum* o *Muscari atlanticum*) i amb característiques semblants. La calabruixa petita és una planta bulbosa, les flors són de color blau fosc en forma d'una petita gerra oberta per la part inferior, s'agrupen formant un ram molt dens a la part superior, té de 15 a 40 flors. És una planta que està distribuïda per la Mediterrària, per l'Iran i pel sud d'Europa. La podem trobar en prats secs i terres conreades i sovint es cultiva amb finalitats ornamentals en jardineria. Però alerta! És una planta verinosa, per tant, hem de collir-la amb compte.

8. Parietària (*Parietaria* *judaica*)

Noms comuns: morella roquera, blet de paret, cama-roja, herba caragolera, herba de la Mare de Déu, herba de mur, herba de paret, herba roquera, maia.

La parietària és rupícola, és a dir, és una planta que creix en parets verticals, el seu hàbitat natural, ja que escala parets de pedra o maó per evitar que els herbívors se la mengin. Tot i així també la trobem a la part inferior de les parets, perquè en les ciutats no hi tenen depredadors.

Aquesta planta té un pol·len força al·lèrgic, i es pot veure durant vuit mesos de l'any florida. Presenta pèls a les fulles com també podem observar en l'ortiga, però sense cap tipus de reacció urticant quan la toquem, que faciliten que se'ns enganxi a la roba.

PARIETARIA

9. Verònica pèrsica (Veronica *persica*)

Noms comuns: ulls de la Mare de Déu, verònica de Pèrsia, blauets, borriçsol pelut.

La verònica la podem trobar a gairebé tots els continents excepte a l'Antàrtida i es creu que es va introduir cap a l'any 1800 provinent del sud-est asiàtic. És molt comuna en parcs, jardins i a les voreres dels camins.

Té unes flors petites de tons blaus molt boniques amb una característica peculiar, i és que només té dos estams en mig de la flor, i això fa que des de l'antiguitat es digui que la seva flor té l'aparença d'una cara, i que els dos estams són els ulls.

10. Boixac de camp (*Calendula arvensis*)

Noms comuns: groguet de camp, ungla de gat, llevagats, galdiró, garronada (Rosselló), llevamà (Balears), inflabou.

El boixac de camp és família de la calèndula, però a diferència d'aquesta, no és tan vistosa.

Aquesta planta té una característica molt inusual i és que fa tres tipus de llavors diferents, per tal de poder-se distribuir molt millor: unes tenen forma d'espina per enganxar-se al pelatge dels animals, unes altres estan dotades amb una espècie de vela que els permet volar amb el vent, i les altres tenen l'interior en forma de cuc enroscat, que cauran a la terra una vegada la planta mare mori. Comparteix propietats amb la *Calendula officinalis*, com antiinflamatòries i cicatritzants, així que tingueu-la ben a prop!

11. Herba d'orenetes (*Chelidonium* *majus*)

Noms comuns: herba celidònia, herba berruguera, herba dels ulls.

La podem trobar prop dels murs, al peu o directament a sobre, i sol estar resguardada del sol directe. És una planta de colors vistosos, de la família de les roselles, i com elles té un color molt viu, les flors són de color groc daurat.

L'herba d'orenetes és una planta tòxica, conté toxines anomenades alcaloides, així que anem amb compte a l'hora de tocar-la! En alguns indrets es fa servir aquesta planta per cremar-la a l'interior de les cases per les seves propietats insecticides.

12. Card marià (*Silybum* *marianum*)

Noms comuns: card marià, cardot, card bural, carxofa de burro, escardot gros, card gallofer.

Es troba als marges dels camins i carreteres, als peus dels murs vells i acostuma a estar a prop de les ortigues i en zones habitades. Sobretot la trobem en terrenys secs i pedregosos. El card marià és fàcilment distingible per les seves fulles amb la vora punxosa, i en el centre de la fulla té marques blanques molt visibles. Veureu que les flors són d'un color rosa lilós.

Aquesta planta s'ha utilitzat durant molt de temps, de forma terapèutica, per protegir el fetge i tractar intoxicacions. Amb l'aigua suficient, poden arribar a tenir una gran altura.

13. Amargot

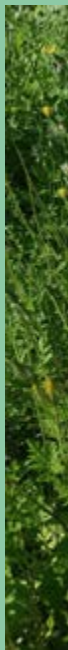
(*Urospermum*

dalechampii)

Noms comuns: apagallums, cuixa barba, cuixa de dona, morro de porc, pom de moro, herba amargant.

La flor de l'amargot s'alça entre les seves petites fulles formant una tija llarga i una flor de color groc pàl·lid. És una planta de distribució mediterrània, absent a la majoria de la península Ibèrica. Quan és època de florir, forma unes flors de color groc llimona amb les puntes de les lígules fosques molt descompensades. El papus o plomall del fruit permet que la planta, ancorada al sòl per la seva natura, pugui enviar les llavors ja madures voleiant cap a colonitzar nous territoris.

Les fulles s'utilitzen en la cuina italiana de la Ligúria per a la pasta farcida o altres plats típics.

14. Malva major (*Malva* *sylvestris*)

Noms comuns: formatgets, malva borda, malva de camp, malva de fogasseta, malva de prat, malva vera, malvera, vauma.

La malva major creix en sòls de baixa qualitat i rics en nitrogen, és habitual a les zones decampades de la ciutat on donen color amb les seves flors liles. Tot i que sigui sorprenent, és de la mateixa família que els grans arbres baobabs.

Per a alguns dels nostres animals domèstics pot ser tòxica si en consumeixen en excés, i com a curiositat, si una gallina menja malva, els rovells dels seus ous perden ferro i agafen un to rosat. Aquesta planta era molt apreciada en l'antiga Roma, en menjaven les fulles i els fruits cuits com si fos col. A part, també té moltes propietats medicinals, és una planta antisèptica, antioxidant, diürètica, etc.

15. Porrassina (*Asphodelus* *fistulosus*)

Noms comuns: caramuixa, cebollí, gamonet, gamó, cibolla, marranet, herba de Sant Josep.

La porrassina es distribueix per la Mediterrània meridional i es tracta d'una herba de la família de les liliàcies que viu un o uns pocs anys, amb les fulles linears, estretes i llargues. També es fa servir amb finalitats ornamentals en jardineria i és una planta respectada pels ramats, és tòxica i els animals no se la mengen. Creix sobretot a la vora de camins i carreteres, que embelleix allà on és i contrasta amb la monotonia de l'asfalt. Les flors, com en altres espècies, són diürnes, i a la nit i el dies ennuvolats resten tancades. En l'antiga Grècia s'utilitzaven en les cerimònies fúnebres perquè tenien la creença que aquesta planta facilitava el trànsit dels difunts.

16. Flor robí

(*Lamium*

amplexicaule)

Noms comuns: peu de gall, gallaret, ninois, tinya negra, ortiga borda, murró, sabaters.

La flor robí és una planta amb una àmplia distribució, la podem trobar des del nivell del mar fins al Tibet! És habitual a les ciutats on serveix d'aliment als pol·linitzadors ja al final de l'hivern quan comencen a sorgir. Presenta una curiositat interessant i és que la tija és quadrada, com les plantes de la seva família, entre les quals podem trobar diferents tipus de menta. Una altra característica és que la seva bonica flor, de colors entre roses i lilosos, es diu que té forma de conillet, ja que té la forma de les orelles d'un conill. És una planta amb propietats remeieres i és comestible tant crua com guisada.

17. Tàrrec comú (*Salvia* *verbenaca*)

Noms comuns: herba de santa Llúcia, tàrrega, tarrons, herba del mal d'ulls.

El tàrrec comú creix a la conca Mediterrània i una mica més a l'interior. Presenta fulles de color verd fosc amb el marge lobulat i dentat alhora i amb les flors de color blau violaci amb els característics llavis propis d'aquesta família. La planta està coberta de pèls i és aromàtica, amb tiges erectes que poden arribar als 80 cm d'altura.

Aquesta planta s'utilitza freqüentment com a col·liri per als ulls, encara que pot actuar com a bactericida contra les afeccions respiratòries en general. A més, és cicatritzant, per això s'empra per curar úlceres i ferides, ja que afavoreix la cicatrització i impedeix que s'infecti la ferida.

18. Conillets (*Antirrhinum* *majus*)

Noms comuns: badocs, brams d'ase, gatets, gossos, llops, sabatetes.

Els conillets s'han naturalitzat a molts d'indrets des dels jardins fins a colonitzar les parets rocoses, i solen tenir com a hàbitat terrenys remoguts, compactes i trepitjats. Són plantes ben conegudes als jardins, fan una inflorescència allargada amb grans flors de colors vermellorsos o grocs o fins i tot blanques. Rep els seus noms comuns precisament per la flor, ja que té forma de conillet o de gosset, i quan la toques té un petit moviment i sembla que obri i tanqui la boca.

Girona
Ciutat
Circular

Oficina per la
Sostenibilitat
de Girona

Girona
és natura

www.girona.cat/oficinaperlasostenibilitat

Ajuntament de Girona